

Kognitivní funkce

- můžeme považovat za předpoklady myšlení, je to soubor nástrojů umožňujících porozumět problému či úkolu a nalézat jeho řešení, jsou nezbytné pro existenci a projevení mentálních operací a pro jakoukoliv další behaviorální funkci
- nejsou vrozené, vyvíjejí se na základě situačního učení (kontakt s podněty) a zkušenosti zprostředkovaného učení, a to při běžných aktivitách doma, ve škole a kdekoli jinde
- výčet kognitivních funkcí je rozdělen do 3 skupin (mezi kterými neexistují ostré hranice) podle fází mentální činnosti: vstup (*přijímání informace, co je úkolem, shromažďování informací*), zpracování (*vlastní zpracování úkolu, užití informací*), výstup (*prezentace výsledků úkolu*)
- mezi kognitivními funkcemi lze vyčlenit i ty, které se týkají afektivně motivačních faktorů (*postoje k učebním situacím a sebepojetí*)

Deficitní kognitivní funkce

- je možné charakterizovat jako z nějakého důvodu nevhodné způsoby interakcí člověka s učebními situacemi (v širokém smyslu slova) a úkoly

Vstup = input

sbíráni informací pro splnění úkolu

	Deficitní kognitivní funkce	Kognitivní funkce
1.	Nejasné, nepřesné a povrchní vnímání, nedostatečné sbírání informací (žák neví, kde začít s pozorováním)	Jasně, zřetelně a soustředěné vnímání (užívání smyslů za účelem přesného a zřetelného vnímání údajů)
2.	Impulzivní, nepromyšlené, nesystematické chování při vyhledávání informací a prozkoumávání okolní reality	Systematické zkoumání a vyhledávání informací (shromažďování údajů krok za krokem)
3.	Nedostatek přesného označování, nedostatečná schopnost rozlišování (objektů, událostí, vztahů)	Přesné a výstižné označování a pojmenování (obohacení slovní zásoby za účelem přesného popisu předmětů, událostí a zkušeností)
4.	Nedostatečná orientace v čase a/nebo v prostoru či její narušení, obtíže při plánování	Dobře vyvinutá orientace v čase a prostoru (používání pojmů označujících umístění, směr, postavení a orientaci ve vzájemném vztahu nebo vůči stanovenému rámci a pro pořadí a uspořádání v čase)
5.	Nedostatek nebo narušení schopnosti uchovat stálost/konstantnost jevů	Uchování stálosti jevů (velikost, tvar, ...) při variabilitě určitých faktorů
6.	Neschopnost použít dva či více zdrojů informací (zohledňovat více vlastností předmětů a jevů současně, získávání informací z různých zdrojů)	Kapacita brát v úvahu více než jeden zdroj informací

Zpracování = elaborace
využívání a zpracování informací

	Deficitní kognitivní funkce	Kognitivní funkce
1.	Nedostatečnost v rozpoznání a/nebo definování problému	Schopnost rozpoznat problém a definovat ho
2.	Neschopnost rozlišit důležité a nedůležité informace	Výběr důležitých, podstatných informací a schopnost odhlédnout od těch nepodstatných
3.	Nedostatek či snížení schopnosti přijmout informace, zvnitřnit si je	Zvnitřnění, přijetí informací (propracování mentálních zobrazení údajů, představa údajů vnitřním zrakem)
4.	Narušená nebo snížená schopnost plánovat (zahájení práce bez rozvahy)	Plánování chování, uvědomování si kroků vedoucích k řešení
5.	Nedostatečná schopnost určení rámce pro řešení problému	Volba systému (kde začít, kterou operaci vybrat, ...)
6.	Psychický blok – panika, žák všechno bojkotuje, přestane hledat správné řešení	Zůstat klidný, předcházet psychickému bloku, hledat nové řešení (jiným způsobem)
7.	Stagnace – neschopnost změnit přístup, hledat nová řešení	Hledání nových řešení, být flexibilní ve strategiích
8.	Nedostatečná potřeba rozpoznávání vztahů, epizodické chápání reality (vztahuje se k více kognitivním funkcím)	Uvědomování si vztahů a souvislostí a schopnost porozumět jim (vztahy příčiny a následku, účelové vztahy, rodinné vztahy, časové vztahy)
9.	Nedostatek porovnávání	Porovnávání (potřeba sledovat podobnosti a rozdíly mezi jevy)
10.	Nedostatečná slovní zásoba pro popis	Rozvíjení slovní zásoby, používání nadřazených pojmů
11.	Nedostatek deduktivního a hypotetického myšlení, neschopnost logicky vyvozovat	Deduktivní a hypotetické Myšlení, logické vyvozování a zdůvodňování

Výstup = output

vyjádření závěru, výsledku úkolu, formulování řešení

	Deficitní kognitivní funkce	Kognitivní funkce
1.	Egocentrická komunikace (žákovi stačí, že odpověď ví, nedokáže ji vyjádřit), neadekvátní verbální nástroj	Užívání jasného a přesného jazyka, volba správných slov
2.	Vyjádřování metodou „pokus – omyl“, hádání odpovědi	Promyšlení odpovědi, rozvaha před odpovědí, systematické nalezení odpovědi
3.	Impulzivita, nedostatek přesnosti v komunikaci, neadekvátnost v e formulaci odpovědi, impulzivita	Výstižnost a přesnost v komunikaci, schopnost rozmyslet si odpověď
4.	Obtíže při vytváření představ, nedostatečnost ve vizuálním přenosu (obtížně přepisuje slova, čísla, nákresy)	Představa virtuálních vztahů a jasný vizuální přenos (přenos údajů a řešení z místa, kde byly informace shromažďovány, do místa, kde má být řešení vyjádřeno)

Zpracováno dle materiálů

Eva Váňová: *Výukový materiál Deficitní kognitivní funkce*. Praha 2014 a 2016

Gabriela Málková: *Umění zprostředkovaného učení*. Praha, TOGGA, 2008

ICELP, Izrael, 2010

Jo Lebeer: *Programy pro rozvoj myšlení dětí s odchylkami vývoje*. Praha, Portál, 2006

sestavili Eva Váňová a Ondřej Věnek Vysopal, 2024